

Ob razpravah, ki so se tikale deleža Slovakov oziroma slovaškega jezika pri prvem slovanskem knjižnem jeziku, je bila naravna Stanislavova težnja, da išče različne faze jezika, ki so ga uporabljali Slovaki kot knjižni jezik. Najizraziteje gre tu za prvo uzakonitev slovaškega knjižnega jezika, ki jo je uresničil razsvetljenec Anton Bernolák: Stanislav je kritično izdal njegovi glavni jezikoslovni deli (1941) in napisal o njem razpravo (1946/47). S tem je v svetovni slavistiki izpopolnil zgodovinsko podobo slovaščine kot enega izmed slovanskih knjižnih jezikov; saj npr. Nahtigal v Slovanskih jezikih ni govoril o Bernoláku.

Po Stanislavovi vnemi in skrbi je prišla v razvid množica dotlej nezanih, nezapaženih, zato znanstveno neizkoriščenih slovaških jezikovnih spomenikov in dokumentov. O tem je objavljaj vsaj informativna poročila in dodajal svojo sodbo; če ni obveljala v celoti ali posameznostih, je vsaj omogočala boljše, ustreznjeje. V tem je marsikdo nadomestil zgodovinopisce, ki so na Slovaškem rasli počasneje kakor slovakisti.

Poglobljen študij slovaških narečij, znanstven pretres razdobij, ko dozoreva uzakonitev slovaščine kot knjižnega jezika, in znanje slovanskih in klasičnih jezikov poleg sosednje madžarščine in nemščine so ustvarili pogoje, da je mogel Stanislav napisati zgodovino slovaškega jezika. To njegovo življenjsko delo pod naslovom *Dejiny slovenského jazyka* je rastle skozi desetletja in je prišlo na svetlo v petih knjigah med leti 1956 in 1973. Prva knjiga vsebuje glasoslovje, druga oblikoslovje, četrta in peta pa sintakso. Tretja knjiga — izšla je že v drugi izdaji — je prinesla jezikovne spomenike. To Stanislavovo delo obsega v celoti skoraj 4.000 strani in predstavlja s svojo široko materialno in problemsko bazo nepogrešljivo izhodišče za nadaljnje raziskovanje sedanjih in prihodnjih lingvistov slovakistov in slavistov.

Življenje je sklenil Stanislav s slovnico staroslovnanščine, katere prvi del je letos izšel, drugi del pa je še v tisku.

Ob vsem svojem, kakor pravijo slovaške osmrtnice, po vsebini in obsegu monumentalnem delu pa se je Stanislav vsa desetletja uveljavljal tudi kot publicist in praktični vzgojitelj. Štel je enako za svojo dolžnost, da vrača pomadžarjenim krajevnim imenom njihovo slovaško lice, da poučuje književno govorico v drami in operi ljudi, ki so tu zavzemali povsem novo kulturno področje nacionalne kulture, da govori na zborovanjih šolnikov in založniških delavcev, da nastopa na mednarodnih konferencah itn.

Stanislavov odnos do Slovencev in slovenstva, tudi ko nam je »jema«
Brižinske spomenike ali Kocljevo Panonijo, nikoli ni bil sovražen, ampak poln iskrenega občudovanja in nekako romantičnega navdušenja. Zanj so bili srčni prijatelji Kopitar, ki je pritrdil Bernolákovim kodifikaciji, Miklošič, ki je prvi postavil pred mednarodni slavistični svet jezikovne elemente slovaščine, ter Nahtigal in posebno Ramovš, ki sta bila njegova učitelja v »mladih«
letih. V letu ljubljanskega študija je prevedel Cankarjevega Kralja na Betajnovi, ki ga pa žal bratislavška drama ni uvrstila v program. Delovanje lektorata slovaščine v Ljubljani je na bratislavski slavistiki leta in leta navajal kot vzgled, vreden posnemanja, dokler lektorat slovenščine ni bil ustanovljen vsaj s honorarno namestitvijo dr. Vít'azoslava Hečka. Ko je nenadna Hečkova smrt zamajala obstoj slovenskega lektorata, je sam uskočil in od akad. leta 1973/74, ob vzporednem lektorskem tečaju pod Melicharom Václavom, imel primerjalna predavanja iz slovaško-slovenskega jezikoslovja.

Primerna oddolžitev s slovenske strani bi bila, ko je Stanislavovo delo sklenjeno, da bi slovenska lingvistika pregledala njegovo delo in povedala svoje mnenje o vprašanih, ki se tičejo nas in Slovakov.

Viktor Smolej
Ljubljana

ALEKSANDR ALEKSANDROVIČ REFORMATSKI

A. A. Reformatski se je rodil v družini profesorja kemije A. N. Reformatskega. Očeta in sina lahko srečamo med pomembnejšimi imeni, zapisanimi v enciklopedičnih slovarjih. A. A. Reformatski je končal jezikoslovje na Moskovski univerzi. Po končanem študiju je začel delati pri različnih založbah. Že v 20. letih ga zasledimo kot predava-

telja na MGU, na Moskovskem državnem pedagoškem inštitutu za tuje jezike in Literarnem inštitutu Maksima Gorkega. Od l. 1958—1970 je bil predstojnik oddelka za strukturno in uporabno lingvistiko »Instituta jazykoznanija«. Bil je član več znanstvenih komisij in komitejev pri Predsedstvu Akademije znanosti ZSSR: sodeloval je v pravopisni komisiji, terminološki in onomastični sekciji, v sekciji za strojno prevajanje Sveta za kibernetiko idr.

Skupaj z R. I. Avanesovom, V. N. Sidorovom in P. S. Kuznecovom je eden od utemeljiteljev Moskovske fonološke šole, ki je nadaljevala v ruski znanosti tradicije F. F. Fortunatova in njegovih učencev.

Pedagoško delo in talent A. A. Reformatskega sta našla svoj izraz v znanem učbeniku »Vvedenie v jazykovedenie« (1947, 4. izdaja 1967). Mnogi sovjetski jezikoslovci se imajo za učence ali idejne privrženca A. A. Reformatskega. Leta 1970 je objavil knjigo »Iz istorii otečestvennoj fonologii. Očerķ i hrestomatija«, v kateri si je prizadeval prikazati vse to, kar so prispevali predstavniki Moskovske fonološke šole v svetovno jezikoslovno znanost. Posebnim problemom nauka o fonemu je posvečena njegova knjiga »Fonologičeskie ètjudy« (1975). Pozornosti so vredne publikacije »Tehničeskaja redakcija knjigi, teorija i metodika raboty« (1933), »Čto takoe termin i terminologija« (1959). Ob njegovi 70-letnici je izšel zbornik »Fonetika. Fonologija. Grammatika« (1971). Za učitelje ruskega jezika je pisal razprave v revijo Russkij jazyk v škole, v katerih je skušal čisto praktično prikazati, kako naj učitelj uporabi jezikovno znanje pri pouku.

A. A. Reformatski je pojmoval jezik kot sistem — naj je šlo za fonetične, morfološke ali leksikalne pojave. Izreden smisel je imel za živ, govornen jezik in za pisno slikovitost. O fonemih, morfemih in drugih abstraktnih pojavih je pisal kot o živih ljudeh. To ni bil jezikoslovec, zaprt zgolj v svoj jezikoslovni kabinet; v svoja dela je vnašal primere iz matematike, glasbe, zgodovine in vrste drugih znanosti. Slovel je kot odličen predavatelj, kot človek, ki ga je vsaka novost v jezikoslovju navdušila, tako npr. strojno prevajanje (»Osnovnye problemy mašinnogo perevoda« — Voprosy jazykoznanija, 1956, št. 5).

Znanstveno delo A. A. Reformatskega je zelo pomembno — z njegovo globoko besedo se ni okrepila le rusistika, marveč tudi splošno jezikoslovje.

Jurij Rojs

Pedagoška akademija v Mariboru

Metodične izkušnje

ŽIVALSKA PRIPOVED SVETLANE MAKAROVIČ V OSNOVNOŠOLSKEM RAZREDNEM POUKU

Odmevnost in razvojna ustreznost živalske pripovedi Svetlane Makarovič

I.

Verjetno se je že marsikdo vprašal, kako da je Svetlana Makarovič takoj dobila širok krog mladih bralcev. Vzrokov je za to več.

Učenec mora biti — kot za vsako delo — tudi za branje motiviran. In kdo ga motivira in s čim?

Vsekakor je prvi, ki to opravi, pisatelj sam. Motivira ga z vsebino pripovedi in z načinom pripovedovanja.